

XII Seminarium z cyklu Składowanie i archiwizacja. "PRAWO, STANDARDY, TECHNOLOGIA I PROCEDURY" - sprawozdanie

Opracowanie: Magdalena Brewczyńska, Biblioteka Pedagogiczna Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku

Opublikowano 26.05.2009

20 maja 2009 r. w Warszawie odbyło się seminarium Prawo, standardy, technologia i procedury zorganizowane przez Centrum Promocji Informatyki. Głównym powodem zorganizowania seminarium był fakt, iż zasoby cyfrowe instytucji stale się rozrastają, a to z kolei związane jest z koniecznością przygotowania odpowiedniego miejsca do przechowywania danych. Archiwizowanie dokumentów elektronicznych staje się istotnym procesem, któremu podlegać będą wszystkie organizacje. Należy ponadto pamiętać, że dokumenty muszą być przechowywane zgodnie z literą prawa i bezpiecznie. Na pytanie jak to robić? – próbowali odpowiedzieć prelegenci seminarium podczas swoich wystąpień. Koordynatorem merytorycznym seminarium był Pan Kazimierz Schmidt z Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Jako pierwsza wystąpiła Pani **Ewa Perłakowska**, Naczelnik Wydziału Kształtowania Narodowego Zasobu Archiwalnego z Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Niezwykle profesjonalnie i kompetentnie przedstawiła projekt nowej ustawy **Prawo o postępowaniu z dokumentacją i o archiwach**. Jako podtytuł swojego wystąpienia dodała - **czyli o potrzebie nowego prawa archiwalnego lepiej uwzględniającego istnienie nowych technologii tworzenia dokumentacji i zarządzania dokumentacją**. Wykład naświetlił najważniejsze elementy projektowanego nowego prawa archiwalnego; w tym, jaki jest zakres planowanych rozporządzeń i jakie będą one miały znaczenie dla postępowania z dokumentacją. Prelegentka podkreśliła w swoim wystąpieniu fakt, że opracowywana ustawa ma określony zakres przedmiotowy i podmiotowy, zaś sam projekt ma walor wstępny i poddany jest do społecznej dyskusji. Prelegentka odniosła się także do historii ustawodawstwa związanego z prawem archiwalnym oraz wytłumaczyła pojęcie prawa archiwalnego. Uzasadniła także tezę konieczności nowego prawa archiwalnego w Polsce. Prelegentka odpowiedziała na pytanie: dlaczego w prawie archiwalnym reguluje się postępowanie z dokumentacją w instytucjach? Otóż w czasie i po drugiej wojnie światowej nastąpiło poważne rozbitcie struktur administracji państwowej, które spowodowało brak zainteresowania sprawami kancelaryjnymi. Dopiero archiwiści państwowi przejęli na siebie obowiązek wywierania wpływu na urzędy administracji, by w formie instrukcji kancelaryjnych, archiwalnych i wykazów akt określić zasady i tryb właściwego postępowania z dokumentacją bieżącą. Obecnie nie ma odwrotu od regulowania zarządzania dokumentacją w administracji publicznej.

Następna prezentacja, autorstwa Krzysztofa Marasaka, profesora PJWSTK, członka Komisji Informatyki IPPT PAN oraz **Jerzego Piotra Walczaka** konstruktora, konsultanta ds projektów technicznych, nosiła tytuł **Sztuka archiwizacji wieczystej obiektów zapisanych cyfrowo**. W prezentacji przedstawione zostały zagadnienia dotyczące archiwizacji wieczystego przechowania danych cyfrowych. Mowa była także o konstrukcji realnego zasobnika, który spełnia warunki techniczne dla tego typu przechowania. Skomentowane zostały ograniczenia dla procesów praktycznego przechowania wieczystego, które wynikają z praw naturalnych, a które mają wpływ na ekonomię archiwizacji długoterminowej. Te zagadnienia stały się kanwą do omówienia praktycznych modeli konstrukcji rozbudowanego archiwum wieczystego dla składowania zbiorów audiowizualnych wraz ze sposobem postępowania z plikami danych cyfrowych na przykładzie wybranej aplikacji. Podczas wykładu zostały zdefiniowane terminy i treści dotyczące archiwum głębokiego, które oblicza się jako różnicę ilości pozostałej treści od ilości treści pobieranej aktualnie. Ponadto uczestnicy seminarium poznali postulaty dotyczące konstrukcji i zastosowania elektronicznego archiwum wieczystego, sieci danych (rastra danych) oraz, co wywołało konsternację wśród uczestników prezentacji, podano koszt jednego zasobnika, którego cena kształtuje się w okolicach 3.000.000 zł.

Wykład **Podpisano i oznakowano czasem. Co dalej?** poprowadził Michał Tabor, ekspert w zakresie elektronicznej administracji oraz bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych. Autor skupił się na tym jak zachować integralność i wiarygodność dokumentacji elektronicznej w długim czasie, za pomocą

dostępnych technologii, ze względu na ważność podpisu elektronicznego, która jest ograniczona czasem. Wykładowca skupił się na zagadnieniach zamykających się w pytaniach: Co się stanie gdy ważność podpisu elektronicznego wygaśnie? Czy dokumenty podpisane podpisem elektronicznym będą nadal ważne po tym czasie i co zrobić aby im to zapewnić. Autor wskazał na fakt, że dokumenty elektroniczne zanim staną się materiałami archiwalnymi podlegają przetwarzaniu i są przekazywane pomiędzy różnymi stronami. W tym momencie udowodnienie autentyczności podpisu elektronicznego na dokumencie i integralności ma zasadnicze znaczenie dla ważności dokumentu; a o tej ważności stanowić będzie (prawidłowo weryfikowany) podpis elektroniczny. Podpis oparty na Infrastrukturze Klucza Publicznego (PKI) i certyfikaty X.509 jest prawidłowo weryfikowany pod warunkiem, że istnieje możliwość określenia momentu jego utworzenia oraz funkcjonuje ważny certyfikat służący do jego weryfikacji. W celu umożliwienia posługiwania się podpisanym dokumentem w długim czasie mają zastosowanie specyfikacje ETSI TS 101 733 (CAAdES) i ETSI TS 101 903 (XAdES). Są to formaty opisujące, jak zabezpieczyć informacje wymagane do prawidłowej weryfikacji podpisu dokumentów podlegających przechowywaniu. Zabezpieczenie ważności dokumentu w długim czasie zapewnia podpisana decyzja urzędowa, znacznik czasu, aktualna lista CRL lub OCSP oraz dodatkowo kolejny znacznik czasu. Prelegent omówił ponadto algorytmy kryptograficzne, dzięki którym można przetłumaczyć podpis elektroniczny.

Kolejny wykład: **Standardy w procesie digitalizacji dziedzictwa kulturowego na świecie. Wymagania techniczne, metadane, zalecenia** zaprezentował Grzegorz Płoszajski, adiunkt na Wydziale Elektroniki i Technik Informacyjnych Politechniki Warszawskiej, zastępca dyrektora ds. informatyzacji Biblioteki Głównej PW, dr nauk technicznych. Autor przedstawił przegląd wytycznych tworzonych przez biblioteki, archiwa i muzea dla digitalizacji swoich zbiorów oraz najważniejszych standardów metadanych w tym metadanych opisowych, technicznych i strukturalnych. Zaprezentował także propozycję zaleceń technicznych dla polskich instytucji digitalizujących swoje zbiory wypracowanych w ramach zespołu roboczego ds. standardów technicznych digitalizowanych obiektów, pracującego w ramach prac Zespołu ds. Digitalizacji powołanego przez MKiDN. Przedmiotem zainteresowania opracowania są dokumenty elektroniczne powstałe w wyniku digitalizacji rozumianej jako proces przetwarzania na postać cyfrową fizycznej jednostki bibliotecznej, archiwalnej bądź muzealnej lub jej część, bądź dokumenty tworzone od razu w postaci cyfrowej. Prezentowane przez wykładowcę podejście do archiwizacji zakładało: rozdzielenie zadań archiwizacji i udostępniania; złożenie przekazywania obiektów cyfrowych do zewnętrznych magazynów zdolnych do długotrwałego przechowywania oraz standardy metadanych pomocne przy przesyłaniu danych do takich magazynów. Prelegent omówił szczegółowo metadane, czyli dane o danych, które są dodatkowymi informacjami wytwarzanymi przez sprzęt aktualnie wykorzystywany. Przedstawione zostały metadane strukturalne, takie jak relacje między obrazami graficznymi poszczególnych stron a książką jako całością; relacje między pojedynczym obiektem muzealnym a kolekcją. Przykładem wykorzystania metadanych strukturalnych jest Europeana. Następne metadane konserwatorskie opisują operacje wykonywane na przechowywanym obiekcie cyfrowym. Uwaga kończąca wykład dotyczyła celów digitalizacji i procedur wykorzystywanych podczas jej procesu.

Finałowy wykład: **Załatwiono sprawy elektronicznie. Niekoniecznie wszystko podpisano i oznakowano czasem. Co dalej?** Kazimierza Schmidta z Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych dotyczył procedury przekazywania materiałów archiwalnych z lokalnych systemów teleinformatycznych do zarządzania dokumentacją elektroniczną (z pomocą których załatwiano sprawy, prowadzono rejestry itd.) a także funkcji jakie tego typu systemy powinny realizować już dziś, aby w przyszłości przekazanie materiałów archiwalnych w sposób standardowy było w ogóle możliwe. Autor zwrócił uwagę na fakt, że niezależnie od tego czy dokumentacja będzie w postaci papierowej czy elektronicznej to nadal powinna być gromadzona jako dowód prowadzonej działalności. Ponadto prelegent zwrócił uwagę na fakt, że znajdujemy się w okresie przejściowym, od tradycyjnej dokumentacji papierowej do dokumentacji elektronicznej gromadzonej i zarządzanej za pomocą systemu teleinformatycznego spełniającego określone wymagania funkcjonalne. Wykładowca zaprezentował wymagania funkcjonalne dla systemów teleinformatycznych do zarządzania dokumentacją elektroniczną (EZD) w zakresie: zabezpieczenia przed fałszowaniem, zabezpieczenia przed nieuprawnionym usuwaniem, wyszukiwaniem i dostępem, zarządzania dostępem, zabezpieczania możliwości odczytania tego, co powstało w podmiocie, zapewnienia zgodności z dokumentacją tradycyjną w okresie przejściowym oraz zapewnienie przenaszalności danych. Omówiony

został także proces przekazywania dokumentów elektronicznych stanowiących materiały archiwalne z systemu EZD do archiwum państwowego (a konkretnie do systemu informatycznego Archiwum Dokumentów Elektronicznych – Narodowego Archiwum Cyfrowego).

Podczas całego seminarium trwały ożywione dyskusje po każdym zakończonym wykładzie, co wskazuje na duże zainteresowanie uczestników seminarium prezentowaną problematyką.